

1. *Гусарев С. Д.* Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти. – К.: Знання, 2005. – С. 175. 2. *Темченко В.* Права і свободи людини як критерій розмежування функціональної спрямованості держави // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 11. – С. 57. 3. *Мацькевич М.* Розвиток культурної функції держави як умова політичних трансформацій українського суспільства // Право України. – 2012. – № 8. – С. 212. 4. *Колодій А.* Громадянське суспільство та правова держава: проблеми і шляхи розбудови // Право України. – 2010. – № 7. – С. 12-13. 5. *Авер'янов В. Б.* Шляхи формування нової доктрини українського адміністративного права // Правова держава: Щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – 2006. – Вип.17. – С.158-166. 6. *Медведчук В. В.* Громадянське суспільство: Український вибір: Монографія. – К.: Логос, 2012. – С. 277-278. 7. *Теория государства и права: Учебник / Отв. ред. В. Д. Перевалов.* – М.: Норма, 2006. – С. 346-347. 8. *Скрипнюк О. В.* Конституційне право України: Підручник. – К.: Ін Юре, 2010. – С. 242. 9. *Петришин О. В.* Громадянське суспільство – підґрунтя формування правової держави в Україні // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 2 (33) –3 (34). – С. 143-144. 10. *Роз'яснення Міністерства юстиції України «Взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства»* від 03.02.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0018323-11> 11. *Тихомиров Ю. А.* Государство: преемственность и новизна: Научное издание. – М.: Юриспруденция, 2011. – С. 26-35. 12. *Тихомиров Ю. А.* Правовое государство: модели и реальность // Журнал российского права. – 2011. – № 12. – С. 17-19. 13. *Василевич Г. А., Тихомиров Ю. А.* Государственное управление и перспективы развития // Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения. – 2011. – № 6 (31). – С. 21-25. 14. *Питання сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: Указ Президента України* від 25.01.2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 9. – Ст. 317. 15. *Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації: Указ Президента України* від 24.03.2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 26. – Ст. 966.

УДК 342.7

Н. В. ПИЛЬГУН
М. В. РОЩУК

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ, ІНТЕРЕСІВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА – ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Досліджується основне завдання органів державного управління у сфері виконавчої влади, а саме забезпечення прав, інтересів і свобод людини та громадянина. Значна увага приділяється методологічним аспектам щодо підходів вирішення проблем, які виникають у процесі ефективної діяльності апарату державного управління. Зроблено висновки щодо практичної реалізації прав, інтересів і свобод людини та громадянина органами виконавчої влади, а також висвітлення пропозиції щодо ефективності такої реалізації.

© ПИЛЬГУН Наталя Василівна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права Юридичного інституту Національного авіаційного університету

© РОЩУК Марія Василівна – студентка Юридичного інституту Національного авіаційного університету

Ключові слова: права, свободи, інтереси людини та громадянина, органи виконавчої влади, апарат державного управління, принцип верховенства права, механізм ефективної реалізації основних завдань органів виконавчої влади.

Пильгун Н. В., Рошук М. В. Обеспечение прав, интересов и свобод человека – приоритетная задача государственного управления в сфере исполнительной власти

Исследуется основная задача органов государственного управления в сфере исполнительной власти, а именно обеспечение прав, интересов и свобод человека и гражданина. Значительное внимание уделяется методологическим аспектам относительно подходов решения проблем, возникающих в процессе эффективной деятельности аппарата государственного управления. Сделаны выводы о практической реализации прав, интересов и свобод человека и гражданина органами исполнительной власти, а также освещение предложения по эффективности такой реализации.

Ключевые слова: права, свободы, интересы человека и гражданина, органы исполнительной власти, аппарат государственного управления, принцип верховенства права, механизм эффективной реализации основных задач органов исполнительной власти.

Pilgyn N. V., Roschuk M. V.

We study the basic tasks of government in the executive, namely the rights, interests and freedoms of man and citizen. Considerable attention is given to methodological aspects of the approaches to solve the problems that arise in the process of effective state apparatus. The paper conclusions regarding the practical implementation of the rights, interests and freedoms of man and citizen executive, and highlight for the effectiveness of such proposals implementation.

Key words: rights, freedoms and interests of citizens, executive bodies of the state administration, the rule of law, effective mechanism of the main tasks of the executive.

Людина, її права і свободи становлять у правовій державі найвищу соціальну цінність, саме на їхнє забезпечення і найповнішу реалізацію у суспільному житті має бути спрямована уся державна діяльність, і насамперед діяльність у сфері державного управління. Гарантування прав і свобод людини є головним обов'язком держави, держава відповідальна перед людиною та суспільством за свою діяльність. Конституційним принципом у системі державотворення є принцип верховенства права, громадяни здійснюють свої права за принципом «дозволено все, що прямо не заборонено законом», а державні органи та їх посадові особи – за принципом «дозволено лише те, що прямо визначено законом». Тому взаємодія органів державної влади і громадян має пріоритетне значення у сфері забезпечення прав, інтересів і свобод людини і громадянина.

Окрім цих визначальних конституційних положень, які становлять міцну правову основу статусу людини в Україні, її конституційні права і свободи закріплені у спеціальному розділі «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина». У свою чергу, ці права і обов'язки, разом із вищезазначеними конституційними принципами, становлять конституційний статус людини і громадянина. Будучи конкретизовані у нормах чинного законодавства, вони разом з цими нормами складають правовий статус особи, захист і здійснення якого становить головне завдання правового регулювання діяльності управлінських ланок державного апарату.

Указ Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» дає можливість з точки зору правового забезпечення діяльності системи органів виконавчої влади більш ефективно організувати роботу даних

органів, у результаті чого буде реалізована одна з їх головних функцій (забезпечення реалізації прав, свобод, інтересів людини та громадянина). Дослідження цієї теми є актуальним на сучасному етапі розвитку України¹. Адже саме нині людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека, проголошені Конституцією України, є найвищою соціальною цінністю, а на реалізацію та захист основних прав, свобод, гарантій та інтересів людини і громадянина повинна бути спрямована діяльність органів виконавчої влади².

Питання щодо реалізації прав, інтересів та свобод людини розглядали як вітчизняні, так і зарубіжні юристи-науковці: М.І. Козюбра, В.М. Селіванов, В.К. Колпаков, І.Б. Коліушко, О.В. Кузьменко, В.Б. Авер'янов та ін.

Для того, щоб управлінські ланки активно діяли у цьому напрямі, а громадяни мали реальну можливість дієво впливати на забезпечення своїх прав і законних інтересів, слід реалізувати низку умов як з боку органів державного управління, так і самих громадян. Проте ці умови не можуть розглядатися виключно у прагматично-практичному плані, оскільки розглядувана проблема має дуже важливий для її розуміння методологічний та правовий аспект.

Саме у методологічному плані великого значення набувають підходи до вирішення більш загальних проблем, наприклад, про особистість як ціннісний орієнтир у організації та діяльності апарату державного управління, про співвідношення прав і обов'язків громадян з компетенцією органів державного управління, про критерій особистості у визначенні ефективності управлінської діяльності тощо. Без визначення цих підходів важко визначити й основні орієнтири для практики державного управління щодо охорони прав і свобод людини.

Цілком зрозуміло, що ефективне забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян може бути належним лише за умов, коли структура, форми діяльності, сам стиль праці, ставлення до людини в апараті державного управління у кожного працівника цього апарату будуть оптимальними у плані відчуття та швидкого реагування на будь-які негативні моменти, які стримують у тому чи іншому випадку практичне здійснення прав і свобод, а також законних інтересів членів суспільства.

Для покращення захисту прав і свобод людини у сфері діяльності управлінських структур важливим є питання визначеності критеріїв, з якими особа пов'яже своє уявлення щодо ефективності управлінської діяльності у тому чи іншому випадку. Звичайно, ці критерії у різних людей не можуть бути однаковими. Велике значення у такому визначенні відіграватимуть інтереси кожної конкретної людини, неоднакові навіть щодо типових життєвих ситуацій. Адже ці інтереси кожна особа визначає, керуючись своїм життєвим досвідом, рівнем освіти, загальною та професійною культурою, особистими потребами і уявленнями. І у такій ситуації, коли маємо справу з багатьма розбіжностями, провідним критерієм у практичному забезпеченні прав та свобод людини є, по-перше, відповідна норма права, і, по-друге, принцип «дозволено все, окрім того, що прямо заборонено законом», усвідомлюючи при цьому, що кажучи про «закон», ми маємо на увазі й інші, основані на законі та відповідні йому нормативно-правові акти³. Саме тому є змога визначити ті основні ознаки, які, відповідно до позиції «типового» громадянина, визначають ефективність управлінської діяльності. До цих критеріїв слід віднести: задоволення законних інтересів, з якими людина пов'яже здійснення належних управлінських дій; видання відповідної норми права; реалізацію норми права щодо кожної конкретної людини; швидкість, з якою

право людини було захищено або практично реалізовано; повнота такого захисту або реалізації; визначення та задоволення в ході реалізації інших потреб й інтересів, про які вона, починаючи справу, не мала достатньої уяви; зменшення коштів і організаційних зусиль, з якими пов'язані управлінські дії щодо захисту та забезпечення потреб й інтересів громадянина тощо. Адже управлінський процес, управлінські стосунки в цілому зводяться до відносин між суб'єктом і об'єктом управління, а забезпечення його ефективності залежить значною мірою від управлінської ланки, якою є відповідний орган державного управління або конкретна посадова особа, яка подібно органу управління діє виключно у межах своєї компетенції.

Які ж умови, з точки зору належного забезпечення прав і законних інтересів громадян, сприяють якісній діяльності суб'єкта управління? Ці умови поділяються на дві групи. Перша охоплює умови загального порядку, тобто ті, які мають значення у разі вирішення усіх питань або більшої їх частини. Друга група – це умови, які сприяють вирішенню саме питань, пов'язаних із забезпеченням прав і свобод громадян, кожної конкретної людини. До першої групи слід віднести такі умови:

а) високі професійні знання суб'єктів державного управління (державних службовців) та їхнє уміння реалізовувати на практиці, у своїй роботі загальні завдання та принципи державної служби, принципи служіння народу України, законності, демократизму, гуманності та поваги до особистості, гласності, відкритості та підконтрольності, компетентності та ініціативності, дисципліни та персональної відповідальності тощо;

б) позитивні етичні якості державних службовців, діяльність яких безпосередньо пов'язана із здійсненням прав і свобод, задоволенням законних інтересів громадян;

в) вміння державного службовця стримувати свої особисті політичні пристрасті в ім'я закону, сумлінного виконання своїх службових обов'язків;

г) питання, пов'язані з самою організацією суб'єкта управління (відповідного державного органу), із втіленням у практику наукових основ його структурної побудови, запровадження ефективних методів праці, перевірки виконання тощо⁴.

Названі умови достатньо досліджені у літературі, як правило, саме щодо них йдеться у різних виданнях, присвячених питанням теорії державного управління. Умови ж, які безпосередньо пов'язані із забезпеченням прав і свобод громадян, у літературі досліджувалися значно менше, хоча саме вони становлять реальні організаційні гарантії, які дають змогу ефективніше реалізувати права та свободи громадян, задовольняти їх законні інтереси.

Ці конкретні умови, яким повинна відповідати організація та безпосередня робота суб'єкта управління, його кадрового складу, значною мірою знаходяться у кореспондуючому зв'язку з умовами й ознаками, що забезпечують активну діяльність самих громадян у сфері здійснення їхніх прав і законних інтересів. Умови ці дуже різнобічні й можуть бути поділені на умови загального порядку та конкретних управлінських ситуацій.

Щодо першої групи умов, то передусім слід визначити загальний ідеологічний принцип відкритого суспільства, згідно з яким саме людина, особистість, громадянин передує у суспільстві порівняно з усіма іншими соціальними цінностями, у тому числі й порівняно з державою. На жаль, уся наша суспільна практика та й діяльність у сфері державного управління все ще базується на

зовсім іншому, протилежному принципі: передусім саме держава, її інтереси і потреби, а вже потім конкретна людина зі своїми різноманітними інтересами⁵.

Державну бюрократію, яка у нас процвітає в усіх ланках державного апарату, дуже важко «збити» з такої позиції. І важко не тільки тому, що принцип так званого колективізму панував у нас довгі роки, оцінювався як головний у соціалістичній ідеології. Колективістський підхід панує і зараз, оскільки він більш вигідний для тих, хто має вирішувати ті чи інші управлінські питання й одноразово хоче зняти з себе відповідальність за наслідки свого управління. Колективна мета менш конкретна, вона завжди є деяким загальним завданням, яке не можна вирішити, як правило, на рівні органу нижчого рівня, для її якісного вирішення потрібні різні узгодження тощо. Все це веде до зниження відповідальності конкретних виконавців.

Річ також у тому, що певна частина кадрового складу нашого управлінського апарату звикла вирішувати ті чи інші питання «взагалі», не відповідно до закону або іншого правового акта, а згідно зі своєю інтуїцією та життєвим досвідом, які, на жаль, не завжди відповідають вимогам верховенства права і режиму законності.

Спираючись на позицію саме пріоритету прав людини і громадянина, слід під цим кутом зору розглядати й інші питання, пов'язані з реалізацією її правового статусу. Насамперед щодо повноти цього статусу, його відповідності ознакам демократичної, соціальної, правової держави, якою насправді має бути Україна. Найважливішою з ознак, пов'язаних з демократичною суттю держави, є, безперечно, коефіцієнт участі громадян держави у вирішенні значних управлінських питань, дійове використання тих демократичних інститутів, які забезпечують цю участь⁶.

Загально визнаними серед інститутів народовладдя є вибори, референдуми й опитування населення з найважливіших питань загальнодержавної і регіональної політики, різні форми обговорення на зборах громадян найбільш значних і цікавих для них питань державного управління, розвиток засад самоврядування тощо. У літературі справедливо підкреслюється, що усі ці форми можуть бути ефективними саме з точки зору забезпечення ефективності управління лише в умовах стабільного розвитку суспільства. З поглибленням демократичних засад у сфері здійснення прав і свобод людини пов'язане й питання щодо розподілу компетенції у системі органів, які мають забезпечити реалізацію конституційних та інших прав і свобод. Якраз громадяни мають брати активну участь у формуванні органів державної влади, виражаючи свої як політичні, так й ідеологічні погляди на становлення правової держави в Україні та формування громадянського суспільства⁷.

Серед загальних засад, які повною мірою мають бути реалізовані у процесі забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян, на першому місці, безперечно, стоїть принцип соціальної справедливості. Справедливість має різні вияви відповідно до характеру тих чи інших відносин. Ці вияви дуже різноманітні, але головна суть полягає у тому, щоб забезпечити максимально можливі для суспільства матеріальні й духовні умови життя і повагу до тих, хто дійсно її заслугує. Кожен, хто гідний цього, має усвідомлювати, що його у суспільстві охороняє так звана «броня» справедливості, тобто суспільство за допомогою відповідних своїх структур і передусім державного апарату захищає його від неповаги, незаконних матеріальних збитків тощо.

У задоволенні цієї потреби велике значення має відповідна організованість діяльності кадрів державного управління, тобто органів виконавчої влади, куди найчастіше звертаються громадяни за розглядом своїх різноманітних справ. Відповідні вимоги до кадрів державного управління повинні знайти своє втілення у посадових інструкціях, нормами яких у своїй повсякденній діяльності має керуватися кожен службовець. І тоді кожен службовець, кожна посадова особа має добре усвідомлювати основні вимоги принципу соціальної справедливості у своїй управлінській діяльності й послідовно керуватися ним. А зволікання у вирішенні цих питань, зокрема, не дає змоги державному апарату, органам виконавчої влади з потрібною ефективністю змінювати і долати застарілі стереотипи взаємовідносин з громадянами, будувати їх на якісно нових, дійсно демократичних засадах⁸. Тому і виникає необхідність формування нового типу взаємовідносин органів виконавчої влади з громадянами, щоб забезпечити реалізацію прав, інтересів та свобод людини і громадянина.

Виконавча влада має бути спрямована не стільки – як було традиційно – на організацію управління суспільними справами з боку держави, скільки на виконання державою функцій щодо: створення належних умов для повноцінної реалізації громадянами своїх прав і свобод; надання населенню (фізичним і юридичним особам) багатоманітних управлінських послуг; здійснення цілеспрямованого «внутрішнього» контролю за виконанням управлінськими органами, їх посадовими особами покладених на них обов'язків щодо забезпечення прав і свобод громадян; вжиття відповідних заходів адміністративного реагування у випадках оскарження громадянами рішень та дій, що порушують їх права і свободи⁹.

В умовах не виправдано високої централізації державного управління головним показником роботи є не якісне виконання органом чи посадовою особою нормативно визначеної компетенції, функцій та повноважень, а механічне відтворення команд «згори» з наміром догодити вищому начальнику. Тому навіть саме поняття компетенції багато в чому втратило своє справжнє значення. Внаслідок цього в управлінській практиці повноваження в багатьох випадках формулюються розпливчато, неконкретно, не існує чіткого розподілу завдань, функцій і відповідальності між різними органами і посадовими особами. А все це, звичайно, суттєво заважає громадянам реалізовувати свої законні вимоги у відносинах з відповідними органами і посадовими особами.

Тому слід значно підвищити якість адміністративно-правової регламентації структури та діяльності органів виконавчої влади у напрямі більш чіткого і обґрунтованого закріплення функцій і повноважень цих органів, а також уточнення і конкретизації їх взаємовідносин з громадянами. Важливе значення має необхідність подолання існуючої недооцінки ролі законів у правовій регламентації відносин між органами виконавчої влади і громадянами.

Водночас треба законодавчо конкретизувати зміст конституційно визначеного права людини на оскарження в суді рішень органів державної влади, згідно з яким кожен повинен мати право оскаржити в суді не лише індивідуально, але й нормативні акти органів виконавчої влади всіх рівнів – від місцевої державної адміністрації до Кабінету Міністрів, якщо ці акти порушують права і свободи людини. Цей висновок відповідає ст. 55 Конституції України, згідно з якою «кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб». Потребує значного покращення система підготовки та перепідготовки управ-

лінських кадрів. Етичні вимоги до державних службовців повинні стати стандартами поведінки, що підлягають публічній оцінці та є критерієм визначення ефективності управлінської діяльності. Такі вимоги мають міститися в майбутньому Кодексі основних правил поведінки державного службовця.

Важливою умовою для забезпечення захисту прав, інтересів, свобод людини і громадянина є покращення якості роботи управлінських кадрів. Адже здійснення прав і свобод громадян великою мірою залежить від якості роботи кадрів апарату управління, їх загальної та професійної підготовки, моральних якостей, політичної зрілості. На жаль, ніяк не можна сказати, що у цій справі у нас все гаразд.

Виходом з цієї ситуації є, по-перше, підвищення ділової кваліфікації, рівня компетентності управлінських кадрів у всіх ланках; по-друге, рішуча боротьба із службовими зловживаннями, бюрократизмом, хабарництвом, корупцією у різних її формах¹⁰. Не вирішивши цього завдання, решта заходів, які будуть запроваджуватися з метою покращення функціонування апарату управління (зміна структури відповідних органів, перерозподіл компетенції тощо), не дадуть позитивних результатів, оскільки недбалість, безвідповідальність, некомпетентність кадрів все зведе нанівець. Тому особливе значення має вжиття необхідних заходів щодо впровадження в практику діяльності управлінських структур принципів і норм управлінської етики. Адже не випадково, що однією з перших конференцій в Україні з управлінської проблематики в умовах розбудови незалежної держави була наукова конференція з обміну досвідом «Норми етики в управлінні», яку в травні 1994 р. провели відповідні служби Адміністрації Президента України і Кабінету Міністрів України разом з посольством США в Україні й Американською службою інформації в Україні. Вже один перелік тем, які обговорювалися на цій конференції («Етично-правові проблеми в роботі Міністерства юстиції України», «Етичні аспекти захисту прав людини на справедливе ставлення до неї», «Етично-правові питання реалізації Закону України «Про державну службу» тощо) свідчать про те, що проблеми етики прямо стосуються різних напрямів роботи органів управління і їх посадових осіб. Як на наш погляд, то на сучасному етапі розвитку правової держави потрібно посилити роботу в сфері питань етики посадових осіб та їхнього спілкування з громадянами.

Забезпечення прав, свобод і законних інтересів особи у державному управлінні прямо пов'язане з боротьбою зі злочинністю в органах управління. Зараз дійшло до того, що майже жодне питання, яке органи державного управління різного рівня на підставі чинного законодавства мусять вирішувати згідно з заявами громадян на їхню користь, не вирішується без прямого чи закамуфльованого хабарництва. У зв'язку з цим більш конкретно й жорстко вирішувати у Законі України «Про державну службу» питання, пов'язані з дисципліною службовців, насамперед посадових осіб, рішуче притягати до кримінальної відповідальності тих, хто, порушуючи закон, сприяє або сам бере участь у діяльності кримінальних структур¹¹.

Необхідність вирішення цих питань, а також потреба взагалі підняти рівень правового регулювання управлінської діяльності, більш чітко регулювати права і обов'язки управлінських кадрів, у тому числі щодо їхньої діяльності з питань задоволення потреб громадян, додержання їхніх прав і свобод, ставить на порядок денний дуже важливе питання щодо розробки на підставі Закону України «Про державну службу» Кодексу основних правил поведінки державного службовця. У ньому слід певною мірою уніфікувати відповідні положення різних посадових

інструкцій, розробити поряд з положеннями загальної частини норми його особливої частини, передусім щодо повноважень і відповідальності у процесі здійснення відповідних управлінських дій¹².

Отже, питання забезпечення прав і законних інтересів особи є одним з найважливіших у діяльності управлінських кадрів усіх рангів. Світова практика розвитку демократичних країн свідчить, що саме забезпечення прав і свобод людини та громадянина, ставлення держави, її органів та службовців до людини є основним критерієм соціальної справедливості та законності, реалізацію яких мають забезпечити органи виконавчої влади.

1. *Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади*: Указ Президента України від 9 груд. 2010 р. № 1085/2010 // Урядовий кур'єр. – 2013. – 16 січ. – С. 6.
 2. *Пильгун Н.В., Роцук М.В.* Реалізація принципу верховенства права як необхідна умова побудови правової держави // Юридичний вісник Національного авіаційного університету. – 2012. – № 4. – С. 35. 3. *Надолішній П.І.* Суспільні процеси як об'єкти державного управління // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. праць Одеського регіонального інституту державного управління. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2003. – Вип. 3(15). – С. 26. 4. *Надолішній П.І.* Організаційно-функціональна структура державного управління: поняття і соціальна практика // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. – 2003. – № 3. – С. 33. 5. *Перегуда Є.* Державне управління має бути поставлене на науковий ґрунт // Право України. – 2004. – № 7. – С.147. 6. *Шаповал В.* Феномен державного органу або органу державної влади: теоретико-правовий і конституційний аспекти // Право України. – 2003. – № 8. – С. 25. 7. *Колпаков В.К., Кузьменко О.В., Пастух І.Д., В.Д. Суцценко В.Д. та ін.* Курс адміністративного права України: Підручник / За ред. В.В. Коваленка. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 808 с. 8. *Державне управління: проблема адміністративно-правової теорії та практики* / За заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К., 2003. – 384 с. 9. *Публічна влада та управління: принципи і механізми реалізації*: Монографія / Н.Р. Нижник (заг. ред.) – Чернівці: Технодрук, 2008. – 432 с. 10. *Битяк Ю.П.* Державна служба в Україні: організаційно-правові засади. – Х.: Право, 2005. – 304 с. 11. *Шаповал В.* Феномен державного органу або органу державної влади: теоретико-правовий і конституційний аспекти // Право України. – 2003. – № 8. – С. 29. 12. *Надолішній П.І.* Суспільні процеси як об'єкти державного управління // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. праць Одеського регіонального інституту державного управління. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2003. – Вип. 3(15). – С. 35.

УДК 321.01

І. В. ШАКІРЗЯНОВА

ПОЛІТИЧНИЙ РЕЖИМ ТА ЗАКОННІСТЬ: ВЗАЄМОДІЯ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК

З'ясовуються роль та значення політичного режиму і законності у забезпеченні режиму законності через їх взаємодію та взаємозв'язок. Визначено поняття «законність» у широкому і вузькому розумінні, аналізується взаємозв'язок законності та демократії. Звернуто увагу на проблеми співвідношення права і закону, принципів вер-

© ШАКІРЗЯНОВА Ілона Віталіївна – викладач Політико-правового коледжу «АЛСКО»